

PROGRAM FÖR HÅLLBAR JÄMSTÄLLDHET

Idrottsstöd till flickor och pojkar

JÄMSTÄLLDHET SOM SMART EKONOMI I GÖTEBORG

Göteborgs
Stad

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Upplysningar om innehållet:
Magnus Jacobson, magnus.jacobson@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2013
ISBN 978-91-7164-955-3
Omslagsfoto: Johanna Svensson, NordicPhotos
Produktion: Kombinera AB

Innehåll

- 2 Förord
- 3 Kapitel 1. Inledning till Smart ekonomi
- 5 Kapitel 2. Jämställt idrottsstöd i Göteborg?
- 7 Kapitel 3. Bakgrund
- 7 Avgränsningar
- 8 Jämställdhetssatsningar
- 9 Kapitel 4. Flickor och pojkar inom idrottsföreningarna i Göteborgs stad
- 11 Kapitel 5. Fördelning av bidrag till flickor och pojkar
- 12 Aktivitetsbidraget
- 12 Lokalbidrag och investeringsbidrag
- 13 Anläggningarnas tidsfördelning
- 14 Kapitel 6. Arenor och anläggningar
- 16 Kapitel 7. Flickor och pojkars preferenser för idrott och fysisk aktivitet
- 16 Fritidsvaneundersökningen i Göteborgs stad
- 17 Aktörer på marknaden
- 18 Kapitel 8. Samband med psykisk och fysisk hälsa hos barn och unga
- 18 Exemplet benskörhet
- 19 Ett kommunekonomiskt räkneexempel
- 20 Kapitel 9. Resultat och avslutande diskussion
- 22 Referenser
- 23 Bilaga: Tabeller

Förord

Jämställdhet är en del av det kommunala uppdraget – kommuner och landsting ska ge medborgarna likvärdig service oavsett kön. Det är en fråga om rättigheter. Men det är också en fråga om kvalitet och effektivitet i verksamheten.

Sedan 2008 har Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) drivit en särskild satsning för att stödja arbetet med jämställdhetsintegrering av offentligt finansierade verksamheter: Program för hållbar jämställdhet. SKL har tilldelats sammanlagt 240 miljoner kronor av regeringen, pengar som till största del gått till utvecklingsarbeten i ett 70-tal kommuner och landsting.

En avgörande faktor för att lyckas med jämställdhetsintegrering är en engagerad och drivande ledning. Därför har SKL initierat en högnivågrupp för hållbar jämställdhet, med den högsta politiska ledningen och de högsta cheferna i kommuner och landsting som deltar i programmet.

Högnivågruppen har stort fokus på sambandet mellan jämställdhet, kvalitetsutveckling och ekonomi. Beslutsfattare behöver argument och konkreta exempel på att jämställdhetsarbete inte bara handlar om rättvisa och mänskliga rättigheter, utan att det också kan leda till kvalitetshöjningar, effektivitetsvinster och ökad tillväxt.

Inom SKL:s projekt Smart ekonomi har Botkyrka, Göteborg och Borås tagit fram konkreta exempel från den kommunala vardagen där det finns en tydlig koppling mellan jämställdhet och ekonomi. Exempelen visar att jämställdhetsinsatser kan ge stora samhällsekonomiska vinster.

Resultatet av uppdraget redovisas i tre separata rapporter där de medverkande kommunerna själva redogör för sina beräkningar. Agneta Stark, docent i företagsekonomi, skriver i en gemensam inledning om de grundläggande principerna för jämställdhetens ekonomi. Beräkningarna i Göteborgs rapport är gjorda av nationalekonomerna Osvaldo Salas och Ingrid Osika.

Ett stort tack till Botkyrka, Göteborg och Borås, som visat att jämställdhet är en rättighet som lönar sig!

Stockholm i maj 2013

Håkan Sörman

VD, Sveriges Kommuner och Landsting

Inledning till Smart ekonomi

Jämställdhet mellan kvinnor och män är ett mål som inte behöver ha med pengar att göra. Att både kvinnor och män kommer i fråga när en anställning ska göras och att vuxna kvinnor och män har rösträtt och är valbara varken kostar eller sparar pengar.

Men hur pengar används påverkar ändå ofta förutsättningarna för jämställdhet. I Smart ekonomi kopplas pengar och jämställdhet samman genom att deltagande kommuner, landsting, regioner och privata utförare söker kommunala vinster av jämställdhetsintegrering.

De exempel som presenteras inom ramen för Smart ekonomi är utformade av de deltagande kommunerna efter deras egna behov och prioriteringar. Exempelen visar hur de har gjort, och rapporten redovisar modeller för beräkningar som de har utformat.

Resultaten i siffror är inte i och för sig det viktigaste i det här projektet, även om de är tankeväckande. Vilka slutsatser som kan dras av resultaten är inte självklart, men en sak blir tydlig: kön som analysgrund gör skillnad. Resultaten ger också rika möjligheter till egna reflexioner om möjliga förändringar i arbetsätt och arbetsfördelning inom och mellan kommuner, landstingskommuner och staten.

Det viktigaste är hur de deltagande kommunerna valt och avgränsat problemen, vilka alternativ som belyses och hur de har gjort beräkningarna. Deras

arbeten kan inspirera till efterföljd eller till helt andra val, avgränsningar och alternativ.

Några frågor visade sig vara gemensamma för flera projekt. De samhällsekonomiska kalkyler som gjordes pekade på att en samhällsekonomiskt mycket lönande åtgärd kan bli dyr för en kommun om kommunen får kostnaderna medan de positiva ekonomiska effekterna inte hamnar hos kommunen.

Om kommunen däremot både har kostnaderna och intäkterna blir saken enklare. Man kan säga att "samhällsekonomiska" kalkyler egentligen förutsätter att det offentliga "samhället" är en enhet. Så är dock inte fallet. Så hur ska man göra då? Detta är inte alls något unikt problem för Smart ekonomi men exemplen spetsar till frågorna.

Det kommunala utjämningsystemet komplicerar också besluten. En kommun som satsar pengar på en viss förändring vet att kostnaderna helt säkert kommer att belasta kommunens budget, medan intäkterna kanske endast till en mindre del kan komma att gynna den egna kommunen. I stället förbättras ekonomin för alla kommuner sammantagna, genom utjämnningen.

Det skulle föra alltför långt att i detta sammanhang gå in djupare på det komplicerade utjämningsystemets möjliga styreffekter, och vi nöjer oss med att nämna området här. Det kan dock ha stor inverkan på vilka åtgärder kommuner kommer att anse vara rimliga att vidta.

Jämställdhetsintegrering av kommunala budgetar handlar om att se på invanda företeelser också från ett annat håll än det brukliga. I exemplen har det fått deltagarna att ställa en mängd frågor om varför budgetarna ser ut som de gör, och allra viktigast: varför brukar vi göra på det här viset i vår kommun? Är det för att lösa problem som tidigare var stora? Speglar budgetvanorna medvetna överväganden? Får de idag effekter som vi inte såg för fem år sedan?

Några gemensamma drag finns i exemplen i det här projektet. Beräkningarna är gjorda försiktigt i meningen att kostnader har räknats realistiskt medan intäkter har räknats pessimistiskt lågt. Av-

sikten är att undvika glädjekalkyler. Alla antaganden redovisas så att kalkylerna blir begripliga och genomskinliga för en granskare. Men förenklingar har också gjorts, för att beräkningsarbetet ska vara rimligt.

De exempel som visas här behandlar en mindre del av några stora och invecklade budgetar – dagens svenska kommuner ansvarar för en mängd komplicerade verksamheter. Genom att betrakta dessa mindre delar i ett nytt perspektiv har deltagarna kommit att se hur man skulle kunna nå bättre resultat, mätt i kommunens egna uppsatta mål, genom relativt sett små ändringar i hur pengar idag används. Ytterst är detta en fråga om effektivitet.

Jämställt idrottsstöd i Göteborg?

I denna rapport analyseras idrotts- och föreningsförvaltningens fördelning av föreningsbidrag till idrottande flickor och pojkar i Göteborgs stad. Förvaltningen fördelar årligen cirka 80 miljoner kronor till föreningssektorn i staden, varav merparten tillfaller idrottande barn och unga.

De bidragsberättigade idrottsföreningarna omfattar idag 34 002 pojkar och 23 809 flickor, de finns det alltså närmare 50 procent fler pojkar än flickor bland medlemmarna. Antalet medlemmar ökar svagt över tid, men förhållandet mellan andelarna flickor och pojkar är konstant, med cirka 41 respektive 59 procent.

Eftersom det kommunala stödet framförallt kommer idrottsföreningar till del blir det tydligt att pojkars idrottsutövande stöds i betydligt högre utsträckning än flickors. Det finns ett flertal aktiviteter och verksamheter inom området idrott, motion och fysisk aktivitet som förmodligen framförallt flickor har preferenser för och som inte erhåller något kommunalt stöd alls. Det gäller till exempel olika typer av danslektioner, träning på gym, aerobics och gympa, yoga m.m. Det är aktiviteter som ungdomarna själva får bekosta genom köp på marknaden.

Ridning, som är en starkt flickdominerad sport, finansieras i betydligt lägre grad av kommunala medel jämfört med exempelvis pojkdominerad fotboll och ishockey eftersom ridningen driver egna anläggningar, medan fotbollens och ishockeyns anläggningar drivs av kommunen.

Mot denna bakgrund är det angeläget att göra en fördjupad kartläggning av hur idrotts- och föreningsförvaltningens bidrag och stödformer fördelas utifrån kön och hur fördelningen möter upp flickor och pojkars preferenser för idrott och fysisk aktivitet.

Är Göteborgs stads stöd till barn och ungas idrottande och fysiska aktivitet bättre anpassad till pojkars preferenser än till flickors? Är det dags att styra bort från den nuvarande fördelningen mot en mer jämställd fördelning?

”Jämställdhet handlar om förhållandet mellan flickor och pojkar, kvinnor och män. Målet för den svenska jämställdhetspolitiken är att alla, oberoende av kön, ska ha samma rättigheter skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet” (Jämställdhetspolicyn för Göteborgs Stad, Författningssamlingen)

Av kommunfullmäktiges budget för åren 2012 och 2013, som är kommunens tyngsta styrdokument, framgår att stadens samtliga verksamheter ska jämställdhetssäkras. Man framhåller att viktiga komponenter för att säkra att en verksamhet är jämställd är att ta fram könsuppdelad statistik, göra kartläggningar och analyser samt konsekvensbedömningar utifrån kön.

Ett viktigt mål är att resurser fördelas jämnt mellan kvinnor och män, flickor och pojkar.

I kommunfullmäktiges budget 2013 ligger ett nytt uppdrag för hela staden: En kartläggning av resurs-

fördelning utifrån kön ska tas fram i varje nämnd och bolag.

Huvudsyftet med denna rapport är att kartlägga och analysera stöd till idrottsrörelsen i Göteborg ur ett jämställdhetsperspektiv. Vi kommer att

- › Undersöka hur resurser fördelas mellan flickor och pojkar
- › Utveckla en modell som stöder resursfördelningsanalysen
- › Undersöka vilka konsekvenser det skulle få om kommunen beviljade lika mycket medel till flickor och deras idrottande och fysiska aktivitet

som till pojkar. Samt det omvända: vad skulle det innebära om pojkar tilldelades lika ”lite” resurser som flickorna får idag.

En annan viktig fråga är att undersöka byggandet av anläggningar och arenor ur ett jämställdhetsperspektiv. Vi kan konstatera att det byggs fler och fler anläggningar och arenor i Göteborg och att frågan därför är högst aktuell. Denna fråga ligger dock utanför syftet med denna rapport, men vi kommer att tangera den i analysen av fördelningen av investeringsbidragen.

Bakgrund

Idrotts- och föreningsförvaltningen äger eller driver 328 anläggningar inom Göteborgs stad. Det handlar om isanläggningar, bad, bollplaner, idrotts-hallar och övriga anläggningar. Av tradition bygger, äger och driver kommunen fotbollsplaner, sporthallar och ishallar. Övriga idrotts- och motionsanläggningar byggs, ägs och drivs av tradition till stor del av enskilda föreningar och privata stiftelser. Det gäller till exempel de ridhus som finns inom kommunen.

Det finns i nuläget heller ingen kommunalt driven gymnastikhall, trots att gymnastik är den tredje största idrottsgrenen för bidragsberättigade flickor. Däremot finns det ett flertal kommunaldrivna anläggningar för friidrott trots att medlemstalen inom friidrotten är betydligt lägre än inom gymnastiken. Den första kommunala gymnastikhallen som byggs i stadens regi kommer att stå klar 2013.

Man kan konstatera att det finns en grundläggande skillnad när det gäller i vilka anläggningar kommunen har stora investerings- och driftskostnader och i vilka de inte har det. Kommunen investerar betydligt mer i anläggningar som traditionellt används mest av pojkar och män än i sådana som traditionellt används främst av flickor och kvinnor. Dessa skillnader påverkar givetvis föreningarnas och medlemmarnas ekonomi och utvecklingsmöjligheter på helt olika sätt.

Förutom att bygga och driva olika typer av anläggningar fördelar idrotts- och föreningsförvaltningen

en rad bidrag till föreningssektorn. Huvudgrupperna utgörs av ungdomsföreningar, invandrarföreningar och pensionärsföreningar. Dessutom ger idrotts- och föreningsförvaltningen stöd till studieförbunden. Totalt omfattar de stödberättigade föreningarna cirka 152 000 medlemskap. 45 procent av de föreningsaktiva är medlemmar i ungdomsföreningar och är då mellan 7 och 26 år. Ungdomsföreningar består av idrottsföreningar, religiösa föreningar, scouterna och övriga föreningar. Den absolut största delen av ungdomsföreningarna utgörs av idrottsföreningar, 88 procent.

Föreningarna kan söka 11 olika typer av bidrag, hyra idrotts- och föreningsförvaltningens anläggningar, ansöka om kommunal borgen samt få rådgivning. Förvaltningen har ett nära samarbete med park- och naturförvaltningen. Exempelvis kan idrotts- och föreningsförvaltningen ansvara för en motionscentral i anslutning till ett motionsspår, som park- och naturförvaltningen ansvarar för. Got Event AB äger och förvaltar stadens publika arenor såsom Ullevi, gamla Ullevi, Scandinavium och Valhallabadet.

Avgränsningar

I denna rapport kommer vi att titta närmare på de föreningsbidrag som tillfaller de 58 största idrottsföreningarna och hur de fördelas mellan flickor och pojkar i den bidragsberättigade åldern 7–26 år.

Vi fokuserar på de två största bidragsformerna: aktivitetsbidraget och lokalbidraget (2010) samt investeringsbidraget för 2009. Dessa bidrag utgör cirka 65 procent av de totala bidragen till föreningar 2010.

Den i hög grad relevanta frågan om hur bidragen fördelas mellan könen utifrån andra variabler så som exempelvis härkomst och socioekonomisk position har vi tyvärr inte haft möjlighet att undersöka i denna rapport. Statistiken vi använder är i huvudsak hämtade från idrotts- och föreningsförvaltningens databaser, men kommer även från andra kommunala, regionala och nationella statistikällor.

Jämställdhetsatsningar

Under 2000-talet har idrotts- och föreningsförvaltningen på uppdrag av nämnden via olika projekt försökt få föreningslivet att mer aktivt arbeta för jämställdhet. 2002 deltog förvaltningen i ett 3R-projekt som hade som mål att analysera isverksamheten inom Göteborgs kommun och se hur isanläggningarna användes ur ett genusperspektiv.¹ Projektet redovisades i en rapport – *Is på lika villkor* – men gav ingen fullgod bild av hur förvaltningens ishallar, bandybanor och skrinbanor användes och hur föreningslivet tog hand om sina medlemmar.

För att öka andelen flickor inom föreningarna införde man 2003 nya bidragsregler. Föreningar får idag 25 kronor mer i lokalbidrag och 0,50 kronor mer i aktivitetsbidrag per flicka jämfört med vad de får per pojke. Denna förändring har dock inte bidragit till att antalet flickor ökat inom föreningarna.

Förvaltningen har också deltagit i Länsstyrelsens projekt Gör det jämt där man tittade på hur föreningslivet arbetade med jämställdhet och vad som gjorde vissa föreningar framgångsrika i sitt jämställdhetsarbete och varför vissa inte lyckades. Man tog också fram framgångsfaktorer för framtida arbete.

Man har också genomfört en kartläggning kring hur föreningsbidragen kan påverka jämställdheten inom föreningslivet. I samband med denna kartläggning konstaterades att det är svårt att via de generella bidragen uppbåda något aktivt arbete som leder till ökad jämställdhet inom föreningarna.

För närvarande ingår förvaltningen i ett projekt inom SKL:s Program för hållbar jämställdhet. I detta projekt analyserar man de selektiva bidragen för att se om man via dessa bidrag kan påverka föreningslivet till att genomföra ett mer aktivt jämställdhetsarbete.

Det man hittills kunnat utläsa är att föreningarna söker ytterst marginella bidrag för jämställdhetsarbete. Någon aktiv handling från förvaltningens sida har heller inte funnits för att stimulera föreningarna till att genomföra jämställdhetsprojekt. Förslag till åtgärder för att stötta både handläggare inom förvaltningen men också marknadsföring och handlingsplaner för föreningslivet kommer att presenteras under 2013.

Förvaltningen har också under senare år genomfört satsningar på att öka och stärka kvinnliga ledare inom föreningslivet.

Not 1. Genom 3R-metoden kartläggs och analyseras en verksamhet ur ett jämställdhetsperspektiv utifrån Representation, Resurser och Realia.

Flickor och pojkar inom idrottsföreningarna i Göteborgs stad

Föreningar kan få bidrag för medlemmar som är mellan 7 och 26 år. I Göteborgs stad finns totalt 128 639 barn och unga i ålderskategorin, cirka 50 procent av vardera kön (64 416 flickor och unga kvinnor, 64 223 pojkar och unga män). Idrottsföreningarna omfattar 24 248 medlemskap avseende flickor och 35 503 avseende pojkar, det vill säga närmare 50 procent fler medlemskap avseende pojkar.

Flickor och pojkar kan vara medlemmar i fler än en idrottsförening. Tyvärr har idrotts- och föreningsförvaltningen ingen statistik angående detta då medlemmar inte registreras med personnummer. I Fritidsvaneundersökningen 2009 (Göteborgs stad, Ungdomar) uppger 35 procent av flickorna och 38 procent av pojkarna att de är medlemmar i en förening eller organisation. Dessutom säger 27 procent av flickorna och 26 procent av pojkarna att de är medlemmar i två eller flera föreningar eller organisationer. Det framgår dock inte i vilken omfattning detta gäller enbart idrottsföreningar.

Att det finns fler föreningsaktiva pojkar inom idrottssektorn i staden speglas i de absoluta medlemstalen som redovisas i diagram 1 avseende perioden 2003–2011. Man kan konstatera att både flickor och pojkar ökat sitt deltagande under åren, dock inte särskilt dramatiskt.

Pojkar dominerar antalsmässigt i 9 av de 13 största idrotterna, där de utgör mellan 63 och 93 procent

av medlemmarna (se tabell 6 i bilaga). Den absolut största idrotten för både flickor och pojkar är fotbollen. Antalet pojkar som spelar fotboll är mer än dubbelt så stort som antalet flickor. Men andelen flickor som spelar fotboll har ökat stadigt sedan några år tillbaka.

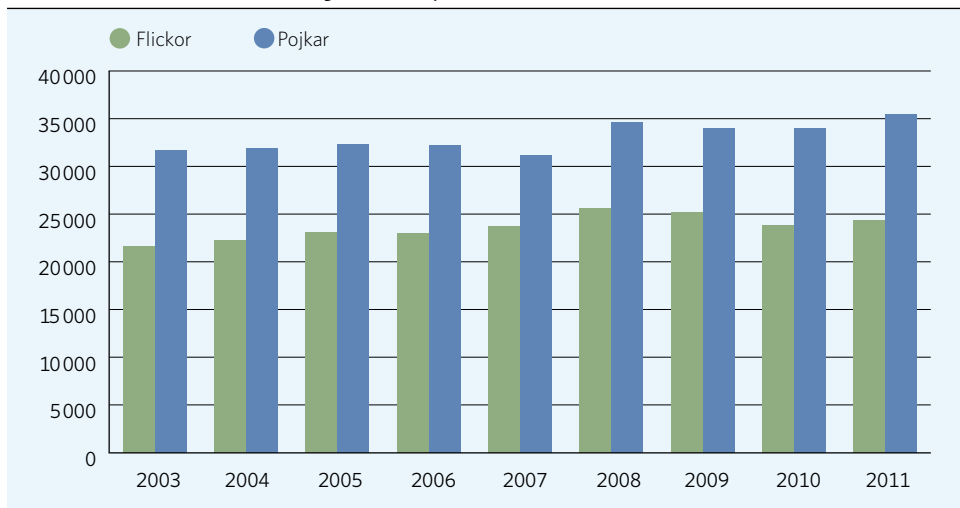
Flickorna dominerar bara i två idrotter: ridsport och gymnastik. Inom basketen är flickorna marginellt fler och inom handbollen är andelen flickor och pojkar lika.

Även i tidigare jämställdhetsprojekt har man uppmärksammat att just handbolls-föreningarna är mer jämställda än de flesta andra idrottsföreningar. I intervjuer med representanter från handbollen har det framkommit att handbolls-förbundet var tidiga med att arbeta för jämställdhet.

Handbolls-föreningarna är tydliga i sin verksamhetsbeskrivning om vad barn och ungdomar kan förvänta sig när de kommer till föreningen. Vid tidigare projekt har man även sett att fotbolls-föreningar som anammat det sättet att arbeta har avsevärt jämnare könsfördelning jämfört med andra fotbolls-föreningar. Även den kvalitativa jämställdheten ökar i dessa föreningar och man ser att både flickor och pojkar blir mer framgångsrika vad gäller idrottsmässiga prestationer.

De tio största idrotterna för pojkar i åldrarna 7–26 år omfattar 73,5 procent av det totala pojk-

DIAGRAM 1. Absoluta medlemstal (58 idrotter) 7–26 år.

medlemstalet, varav fotbollen ensamt svarar för 35,2 procent (se tabell 7 i bilaga). Det innebär att var tredje pojke som är medlem i en bidragsberättigad idrottsförening spelar fotboll.

Om man relaterar antalet pojkar i fotbolls-föreningarna till det totala antalet pojkar 7–26 år i staden framkommer att 19 procent av pojkarna i Göteborg spelar fotboll inom ramen för en förening.

Fotboll är den idrott som dominerar även bland flickor. År 2010 svarade fotbollen för 23,1 procent av det totala flickmedlemsantalet i idrottsföreningar

som Göteborgs kommun beviljade idrottsbidrag. Detta innebär att nästan var fjärde bidragsberättigad flicka spelar fotboll.

Om man relaterar antalet flickor som spelar fotboll till det totala antalet flickor i åldern 7–26 år framkommer att 8,5 procent av flickorna i Göteborg är med i en fotbolls-förening. Tre andra stora sporter är ridsport, gymnastik och handboll vilka tillsammans svarar för drygt 30 procent av de kvinnliga medlemmarna (se tabell 8 i bilaga).

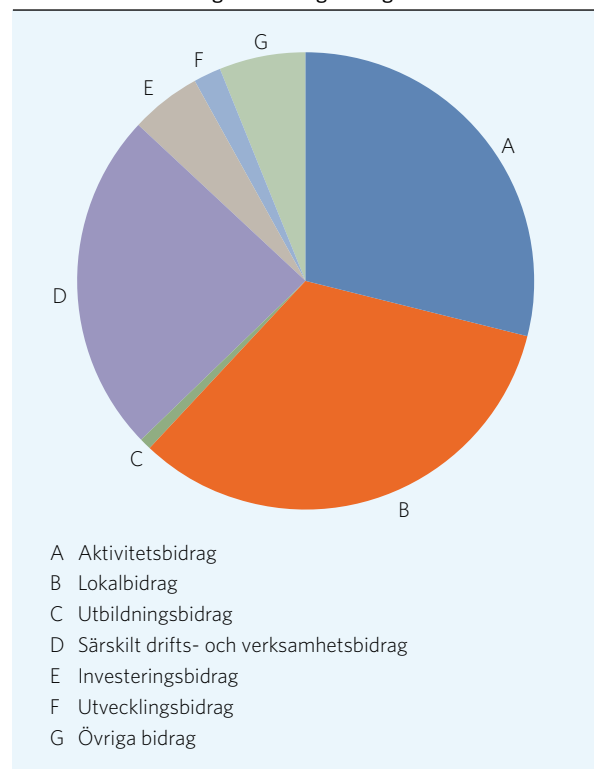
Fördelningen av bidrag till flickor och pojkar

Som vi belyste i bakgrundsavsnittet stöder kommunen idrottsföreningarna i Göteborg med ett antal olika bidragstyper. Den totala budgeten för föreningsbidragen varierar över åren (cirka 78 miljoner kronor 2006, cirka 112 miljoner kronor 2008 och cirka 97 miljoner kronor 2009). År 2010 uppgick bidragen till cirka 77 miljoner kronor.

De stora skillnaderna i utbetalade bidrag beror på att det vissa år betalats ut stora investeringsbidrag med grund i kommuncentrala beslut. Den normala bidragsgivningen är cirka 80 miljoner kronor per år. Den ungefärliga fördelningen efter bidragstyp för 2010 visas i diagram 2. Aktivitetsbidrag och lokalbidrag är de klart största bidragstyperna och tillsammans utgör de 62 procent av hela bidragsbudgeten. Som antytts kan investeringsbidraget, som under 2010 uppgick till endast 5 procent, under andra år vara en av de största posterna.

I kommande avsnitt analyseras hur bidragen fördelas mellan flickor och pojkar när det gäller aktivitetsbidraget (2010), lokalbidraget (2010) och investeringsbidraget (2009). Att vi valde ett tidigare år för investeringsbidraget beror på att förvaltningen inte hade bearbetat statistiken gällande detta bidrag så att det gick att dela upp på kön för år 2010. Vi kommer även att titta på tidfördelningen mellan könen på några olika typer av anläggningar.

DIAGRAM 2. Fördelning av föreningsbidrag 2010.

Aktivitetsbidraget

Den aktuella könsfördelningen av det totala antalet medlemmar i idrottsföreningarna redovisas i diagram 3. Vi kan utläsa en tydlig trend över tiden, pojkarnas deltagande utgör nästan 60 procent av idrottsföreningslivet i Göteborg under 2003–2011. Man kan förmoda att vi kommer att se samma fördelning i framtiden också om inga väsentliga förändringar sker.

Aktivitetsbidraget baseras på antalet redovisade aktiviteter i en förening. En aktivitet avser en träff eller ett träningspass per individ. Aktivitetsfördelningen mellan flickor och pojkar visar en ännu skvare bild än fördelningen i medlemstalen och visar att pojkar står för 64 procent av de redovisade aktiviteterna och flickor för 36 procent.

I tabell 1 redovisas den modell som användes för att beräkna aktivitetsbidragets fördelning mellan flickor och pojkar. Vi började med att fastställa antal sammankomster eller aktiviteter för flickor och pojkar för varje idrottsgren.

Nästa steg var att ta fram nuvarande belopp för aktivitetsbidrag. I kalkylen användes 5:50 kronor per deltagare och sammankomst för flickor och 5 kronor för pojkar. Vidare multiplicerade vi antal aktiviteter per medlem med aktuellt aktivitetsbidrag, dvs. antalet aktiviteter för flickor med 5,5 och antalet aktiviteter för pojkar med 5. Därigenom fick vi fram hur mycket pengar som gått till flickor respektive pojkar.

TABELL 1: Modell för beräkning av hur aktivitetsbidragen fördelas mellan flickor och pojkar – totalsumma.

	Antal aktiviteter	Bidrag per aktivitet	Aktiviteter x bidrag
Flickor	979 923	5:50	5 389 000
Pojkar	1 729 606	5:00	8 650 000

Pojkar genomförde 2010 totalt 1 729 606 idrottsaktiviteter, till ett styckbidrag av 5 kronor vilket ger ett värde av drygt 8,6 miljoner kronor i aktivitetsbidrag. Flickor genomförde totalt 979 923 idrottsaktiviteter till ett styckbidrag av 5,5 kronor vilket ger ett värde av knappt 5,4 miljoner kronor i aktivitetsbidrag.

Det totala aktivitetsbidraget låg alltså på 14 miljoner kronor. De ekonomiska beräkningarna visar att om flickor skulle börja idrotta i samma utsträckning som pojkarna gör idag – inom föreningar som får kommunalt aktivitetsbidrag – skulle kommunens kostnader för aktivitetsbidragen öka med 4,1 miljoner kronor.

Om däremot pojkarna skulle börja idrotta i samma utsträckning som flickorna skulle kommunen spara 3,7 miljoner kronor på minskade aktivitetsbidrag. (Vi använder i denna beräkning fortfarande olika styckbidrag för pojkar och flickor per aktivitet, 5 respektive 5:50 kronor.)

Lokalbidrag och investeringsbidrag

Lokalbidrag kan beviljas föreningar för att täcka kostnader i egna eller långtidshyrda lokaler där föreningen bedriver ideell verksamhet. Bidraget ges med högst 385 kronor för flickor och 360 kronor för pojkar per bidragsberättigad medlem och år.

Investeringsbidrag kan beviljas föreningar för ny-, till- och ombyggnad av egna eller långtidshyrda anläggningar. Föreningar kan även få kommunal borgen för uppförande, ombyggnad och reparation av egna anläggningar men denna stödform kommer inte att analyseras här.

Med uppgifter om lokalbidrag och investeringsbidrag har vi beräknat hur mycket av dessa bidrag som tillfaller pojkar respektive flickor totalt och inom respektive idrott enligt följande modell:

1. Flickors och pojkars andelar av antalet redovisade aktiviteter inom respektive idrott, t.ex. 36 procent för flickor och 64 procent för pojkar.
2. Beviljade lokal- och investeringsbidrag till respektive idrott, t.ex. 10 000 kronor.
3. Resultatet i 1 multipliceras med resultatet i 2. I det här fallet $0,36 \times 10\,000$ kronor = 3 600 kronor till flickor och $0,64 \times 10\,000$ kronor = 6 400 kronor till pojkar.

Det innebär inte att kommunen har beviljat 6 400 kronor till pojkar men i idrottsföreningar med en större andel aktiva pojkar, eller där pojkarna är mer aktiva än flickorna, kommer bidragen i högre utsträckning pojkar till godo.

Under 2010 var det bara 8 av 44 idrotter där en större andel av lokal- och investeringsbidrag gick till flickor än till pojkar (för en fullständig redogörelse se tabell 9 i bilagan).

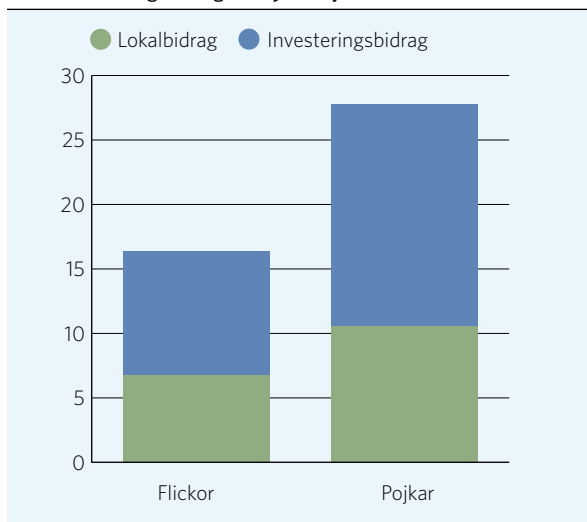
Två ytterligheter är fotboll och ridsport. När det gäller fotboll så går mer än dubbelt så mycket bidrag till pojkar än till flickor. Dessutom tar fotbollen emot cirka 28 procent av det totala beviljade beloppet. Däremot tillfaller det beviljade bidraget till ridsporten nästan helt och hållet flickor. Ridsporten hamnar på femte plats beträffande erhållna lokalbidrag och därmed räknas den till en av de största mottagarna av lokalbidrag. Totalt går 10,6 miljoner

kronor av lokalbidraget till pojkar och 6,8 miljoner kronor till flickor. Pojkarna erhåller följaktligen 3,8 miljoner kronor mer.

Även bland de elva idrotter som beviljades investeringsbidraget under 2009 utmärker sig fotbollen starkt. Av det beviljade investeringsbidraget gick 89,5 procent till fotbollen, vilket har att göra med en satsning på att anlägga konstgräsplaner. Vi ser också att betydligt mer än hälften av investeringsbidraget tillfaller pojkarna. Det är enbart i ridsporten och gymnastiken som flickornas andel är högre än pojkarnas.

Totalt gick 9,2 miljoner kronor till flickor och 17,2 miljoner till pojkar. Pojkar kunde alltså tillgodoräkna sig 8 miljoner mer av investeringsbidraget jämfört med flickor.

DIGARAM 3. Den totala fördelningen av lokalbidrag (2010) och investeringsbidrag (2009) i miljoner kronor.

Anläggningarnas tidsfördelning

Föreningarnas egen rapportering visar enorma skillnader mellan hur mycket flickor och pojkar använder anläggningarna. Statistiken måste dock tolkas med stor försiktighet. När föreningarna ska boka anläggningar kräver systemet att man anger om det är flickor eller pojkar som kommer att använda tiden. Det finns anledning att tro att flertalet föreningar vid bokning av nästkommande period, t.ex. en termin i förväg, lägger in så kallade blocktider och då endast lägger in det ena könet (pojkar) även om också flickorna i praktiken kommer att använda tiderna.

Så ser det till exempel ut som om konstgräsplanerna för fotboll till 90 procent används av pojkar. Med tanke på att flickorna står för drygt 30 procent av aktiviteterna inom fotbollen skulle det slå mycket hårt mot flickorna – om statistiken skulle vara riktig.

Som jämförelse kan man ta ishallarna, anläggningar där flickor och pojkar i stor utsträckning ägnar sig åt skilda idrotter – konståkning och ishockey – och därför bokas av olika föreningar. Där går 32 procent av tiderna till flickor, vilket sannolikt visar den faktiska fördelningen av tiden.

En slutsats vi kan dra är att föreningarna behöver bli bättre på att uppge tidsfördelningen på anläggningarna uppdelat på kön för att rättvisande statistik ska kunna tas fram.

Ett annat viktigt och intressant område för analysen hade varit att titta på hur tiden som föreningarna bokar disponeras mellan könen, dvs. vilka som har tillgång till de bästa tiderna. Att utreda den frågan är en värdefull utgångspunkt för att studera hur jämställd en idrottsförenings verksamhet är. Tyvärr finns det ingen tillgänglig statistik för att göra den analysen.

Arenor och anläggningar

Att kartlägga och analysera investeringar i arena-byggen och idrottsanläggningar ur jämställdhetsperspektiv är en angelägen uppgift, särskilt i ljuset av att allt fler byggnationer planeras och genomförs i staden.

Man kan ställa sig frågor som hur mycket kostar byggnationer och drift och hur möter verksamheten upp kvinnor och mäns preferenser? Hur ser könsfördelningen ut dels på arenan/anläggningen och hur ser den ut i publiken? Som vi nämnt tidigare investerar kommunen i, och driver idrottsanläggningar som traditionellt används av pojkar och män i betydligt högre utsträckning än i sådana som traditionellt används av flickor och kvinnor. Men området behöver få en noggrannare genomlysning.

Som vi nämnde i de inledande avsnitten kan vi inom ramen för denna rapport inte ge en fullständig bild över hur Göteborgs kommun investerar i och driver stadens anläggningar och arenor ur ett jämställdhetsperspektiv. Litteratursökningar visar att forskning kring arenabyggen och anläggningsbyggen ur jämställdhetsperspektiv är i det närmaste obefintlig.

Forskningen uppmärksammar olika positiva aspekter som byggandet av arenor och idrottsanläggningar leder till. Det nämns exempelvis att sådana kan påverka invånarnas livskvalitet och välfärd på ett positivt sätt.

Chapin (2002) anser att en ny idrottsanläggning ger upphov till fyra effekter: sociala/psykologiska

effekter, imageeffekter, politiska effekter och utvecklingseffekter.

Behrenz (2009) skriver att idrottsarenaforskning har inriktat sig på huruvida kommunala satsningar på elitidrotten kan påverka kommunens ekonomiska utveckling i gynnsam riktning.

En rapport från SKL (2010) kartlägger arenabaserade elitidrotter bland kommunerna. Rapporten fokuserar på investeringskostnader och i vilken mån idrottsarenor uppfyller kraven för tävling på nationell och internationell nivå.

Byggandet av idrottsanläggningar och arenor är förenat med kostnader och nyttor. Ur samhällsekonomisk synpunkt kan det både på kostnads- och nyttosidan identifieras dels variabler som antar ekonomiska värden (dvs. beräknas i monetära termer), dels variabler som inte går att värdera i monetära termer. Det är värt att notera att icke-monetära variabler oftare förekommer på nyttosidan. Ett exempel är livskvalitet, som i princip är omöjlig att värdera i pengar.

När det gäller stora publika arenor i Göteborg såsom Ullevi, Gamla Ullevi, Scandinavium och Valhalla, så ägs och förvaltas dessa av det kommunala bolaget Got Event AB. Bolaget genomför regelbundet publikundersökningar genom telefonintervjuer i anslutning till olika evenemang. Urvalet av respondenter utgår från biljettförsäljaren Ticnets register. Syftet med publikundersökningen är att få reda på mer om den demografiska sammansättningen i pu-

bliken samt vad publiken anser om evenemangen ur olika aspekter.

I tabell 2 ses fördelningen mellan kvinnor och män i publiken vid olika evenemang 2008–2011. Man kan observera att det är betydligt fler män som besöker ishockey, speedway och fotboll jämfört med kvinnor. Vid evenemanget Göteborg Horse Show dominerar kvinnorna stort. Inom handboll och framförallt inom friidrott är publiksiffrorna betydligt könsmässigt jämnare fördelade.

TABELL 2. Procentuell fördelning i publiken vid stora evenemang.

Evenemang	Andel kvinnor	Andel män
Göteborg Horse Show på Scandinavium 24–27 februari 2011	92	8
Ishockey, Rekordmatchen på Ullevi 28 december 2009	17	83
Friidrott, Finnkampen på Ullevi 29–30 september 2009	44	56
Speedway Grand Prix på Ullevi 14 maj 2011	22	78
Handbolls-SM på Scandinavium 1 maj 2008	38	62
Fotboll, landskampen Sverige - Frankrike på Ullevi 20 augusti 2008	24	76

Källa: Got Event AB

Man bör vara medveten om att tabell 2 endast ger ett stickprov på könsfördelningen i publiken vid några olika typer av evenemang. Vad som inte framgår är hur många timmar eller antal dagar de olika idrottsgrenarna ges arenautrymme på arenorna per år. Med den informationen skulle en mer rättvisande och nyanserad bild kunna ges.

En slutsats man kan dra av de redovisade publikundersökningarna är att de könsmässiga skillnaderna i preferenser för olika typer av idrotter bland barn och unga inom idrottsföreningarna även slår igenom bland besökarna på de stora arenorna.

Flickor och pojkars preferenser för idrott och fysisk aktivitet

Efter att ha kartlagt tre föreningsbidrag till idrottssektorn inom Göteborgs stad kan vi konstatera att pojkarna får del av en betydligt större summa jämfört med flickorna. Detta beror framförallt på att det finns fler pojkar inom de bidragsberättigade idrottsföreningarna men också på att pojkarna är aktivare inom föreningarna.

Orsaken till denna snedfördelning är förmodligen flera. En trolig förklaring är att kommunens stöd till idrott och fysisk aktivitet är bättre anpassad till pojkars än till flickors idrottsmässiga- och organisationsmässiga preferenser. En annan trolig orsak är avsaknaden av ett tydligt jämställdhetsarbete inom idrottsföreningarna.

Som vi tagit upp tidigare är könsfördelningen bland medlemmarna i handbollsföreningarna i Göteborgs helt jämnt fördelad mellan könen. Handbollsföreningarna var tidigt ute med att aktivt arbeta med jämställdhetsfrågor vilket gett både kvantitativa och kvalitativa effekter.

Tidigare undersökningar har visat att man sett liknande effekter i de fotbollsföreningar i Göteborg som anammat handbollens arbetsätt. I Umeå har man sett att när kommunen, i början av 2000 talet,

gav flickor och pojkar samma villkor inom fotbollsföreningarna ökade andelen flickor från 30 till 50 procent samtidigt som flickors idrottsmässiga prestationer ökat avsevärt. (Nordell).

Fritidsvaneundersökningen i Göteborgs stad

Göteborgs stad genomför regelbundet så kallade Fritidsvaneundersökningar bland unga i kommunen. Undersökningen baserar sig på en kommunomfattande enkätundersökning inom grundskolan och gymnasiet. Den senaste undersökningen genomfördes 2012 men hade ovanligt låg svarsfrekvens. Vi använder oss därför i detta avsnitt av svaren från Fritidsvaneundersökningen 2009.

På frågan ”Tränar/motionerar du minst 2 gånger i veckan?” svarar 74 procent av flickorna och 82 procent av pojkarna ja. Det är alltså 8 procentandelar fler pojkar som tränar/motionerar regelbundet jämfört med flickorna. I tabell 3 har vi listat några frågor och svar från undersökningen. Fokus för urvalet har varit de idrotter som flickor har preferenser för.

TABELL 3. Procentandel av de svarande flickorna och pojkarna som "gör följande 1-2 ggr/veckan" eller "är mycket intresserade av".

	Flickor		Pojkar	
	Gör följande 1-2 ggr/veckan eller oftare	Är mycket intresserad av	Gör följande 1-2 ggr/veckan eller oftare	Är mycket intresserad av
Fotboll	19	21	46	42
Dans	26	40	5	6
Gymnastik	15	14	15	7
Gymping/aerobics	6	9	2	2
Simning/bad	10	26	10	22
Klättring	1	9	2	5
Konståkning	2	5	0	1
Ridning	13	22	1	2
Idrott över huvud taget	48	37	58	44

Källa: Göteborgs Stads Fritidsvaneundersökning bland ungdomar 2009

Siffrorna visar att mer än dubbelt så många pojkar som flickor spelar fotboll, att flickor utövar dans i fem gånger så hög utsträckning som pojkar. Dessutom svarar 40 procent av flickorna att de är mycket intresserade av dans mot 6 procent av pojkarna. Flickor utövar även gymping/aerobics i betydligt större utsträckning än pojkar och de har ett än större intresse för denna motionsform.

Simning och bad utövar flickor och pojkar i samma omfattning men ungdomarnas intresse för simning och bad är betydligt större än utövandet, framförallt gäller detta för flickorna. Klättring är ett annat område där intresset för och utövandet av aktiviteten skiljer sig åt för framförallt flickor. Konståkning är ett intresse för nästan enbart flickor och även ridning utövas nästan enbart av flickor och flickor har ett än högre intresse för sporten.

När det gäller frågan Idrott över huvud taget framkommer att pojkar utövar idrott i högre grad än flickor och att de även har ett större intresse för detta. Det som inte framkommer är hur ungdomarna definierar idrott. Ingår exempelvis ridning, dans, promenader i skog och friluftsområden? Var går gränsen mellan idrott och andra aktiviteter som innebär fysisk aktivitet?

Fritidsvaneundersökningen visar till exempel att flickor i större utsträckning än pojkar besöker eller är mycket intresserade av att besöka natur, skog, hav och grönområden.

I undersökningen framkommer även andra re-

sultat. 34 procent av flickorna och 23 procent av pojkarna avstår ibland från en aktivitet på grund av att de upplever att vägen dit eller hem är för otrygg.

Fritidsvaneundersökningen visar att flickor och pojkar utövar och har preferenser för olika idrotts- och motionsaktiviteter. Ibland är skillnaderna dramatiska. Tabellerna ovan visar att flickor i högre grad har preferenser för dans, gymnastik, gymping/aerobics, simning/bad, klättring, konståkning, ridning och vistelse i skog, hav och grönområden.

Stöder kommunen dessa aktiviteter på ett likvärdigt sätt jämfört med pojkdominerade aktiviteter? Hur stor del av de aktiviteter som flickor har preferenser för måste de själva köpa på marknaden, eller avstå ifrån för att de inte har råd med dem? Ett annat viktigt fynd är känslan av otrygghet i samband med att ta sig till och från aktiviteter. Här finns ett viktigt utvecklingsområde för kommunen, t.ex. att göra resvägarna till och från idrottsanläggningar tryggare.

Aktörer på marknaden

I syfte att undersöka om flickor och unga kvinnor vänder sig till marknadsaktörer för att utöva de typer av motions- och idrottsaktiviteter de har preferenser för har vi gjort en snabb-scanning av de sju största marknadsaktörerna i Göteborg. Vi ställde frågor om medlemstal och fördelning mellan kvinnor och män i olika åldrar till följande större aktörer: Sportlife, Friskis & Sveltis, SATS, Fitness24Seven, Elixia, Curves och Hagabadet (urvalet r gjort av Idrotts- och föreningsförvaltningen). Ingen av dessa aktörer erhåller stöd från föreningsbidragen.

Över lag domineras medlemsantalet av flickor och kvinnor, från 100 procent kvinnor hos en aktör till 73 procent hos en annan, ned till 53 procent hos en tredje. Två aktörer kunde även redovisa olika ålderskategorier.

Hos Friskis & Sveltis är 66 procent av medlemmarna upp till 26 år flickor/kvinnor och 34 procent pojkar/män. Hos SATS är 63 procent av medlemmarna upp till 30 år flickor/kvinnor och 37 procent är pojkar/män.

När vi tittar på vad man betalar för ett årsmedlemskap för ungdomar och studenter hos dessa aktörer kan vi konstatera att årsavgifterna varierar från cirka 2 400 kronor till det mer vanliga 3 600–4 700 kronor och ända upp till 11 940 kronor.

Årsavgiften för medlemmar i de idrottsföreningar som får bidrag av staden ligger vanligen mellan 250 och 300 kronor. Till detta tillkommer olika typer av utgifter beroende på vilken idrott ungdomen engagerar sig i.

Samband med psykisk och fysisk hälsa hos barn och unga

Flickor upplever mer stress och psykosomatiska problem – t.ex. huvudvärk, ont i magen och sömnsvårigheter – jämfört med pojkar och problemen ökar ju äldre de blir (SCB 2012 Levnadsförhållanden).

Liknande resultat framkommer i en rapport från Västra Götalandsregionen, Hälsa på lika villkor 2011. Rapporten beskriver att unga kvinnors psykiska och psykosomatiska ohälsa är betydligt sämre än unga mäns. De lider i betydligt högre utsträckning av nedsatt psykiskt välbefinnande, svåra besvär av ångslan och oro, stress och självmordstankar.

Unga kvinnor använder även mer antidepressiva, lugnande och ångstdämpande mediciner samt sömnmediciner än unga män. Även vuxna kvinnor har sämre psykisk och fysisk hälsa jämfört med vuxna män. Av 25 191 pågående sjukfall i Västra Götalandsregionen i oktober 2012 gällde 64 procent kvinnor och 36 procent män (SCB 2013).

Obalansen i ohälsa mellan könen kan antas hänga samman med strukturella skillnader i villkor och förutsättningar för flickor och pojkar, kvinnor och män i samhället och är då kopplade till olikheter i makt och inflytande, ekonomiska och resursmässiga förutsättningar, fördelningen av det obetalda omsorgsarbetet och utsatthet för könsbaserat våld.

Ojämn fördelning av ohälsa orsakad på strukturell nivå behöver åtgärdas med insatser på struk-

turell nivå. Inom idrottssektorn handlar det bland annat om ojämlik fördelning av resurser för idrott och fysisk aktivitet och ojämlikhet i makt och inflytande över villkoren för utövande, organisering och resursfördelning.

Det är välbelagt att fysisk aktivitet förebygger och motverkar fysisk och psykisk ohälsa. Om kommunen ökar stödet för den fysiska aktivitet som flickor och unga kvinnor har preferenser för (under villkor och organisatoriska former som passar dem) och aktivt arbetar med jämställda villkor inom idrottsrörelsen bör detta leda till att flickors och unga kvinnor ökar sin fysiska aktivitet och att deras psykiska och psykosomatiska välbefinnande förbättras, även i ett livslångt perspektiv.

Här finns stora samhällsekonomiska vinster att göra. Att beräkna dessa vinster ligger utanför ramen för denna rapport, men det vi kan göra är att ge ett exempel som belyser vikten av att bygga upp benskörhetsfrakturerna i unga år för att inte drabbas av benskörhetsfrakturer längre fram i livet.

Exemplet benskörhet

Benskörhet eller osteoporos är i dag ett stort och ökande problem. Varannan kvinna och var fjärde man över 50 år drabbas av benskörhetsfraktur, vanligtvis genom en fallolycka. Detta ger upphov till

stort lidande för individen och en stor kostnad för samhället.

Individen bygger upp sin benmassa upp till 20 års ålder för att i 20–30-års åldern ha uppnått sitt livs maximala benmassa. Därefter minskar benmassan successivt genom livet. Den positiva nyheten är att individen kan påverka 20–40 procent av benmassans tillväxt och hållfasthet genom sina livsstilsval.

Fysisk aktivitet är en av de viktigaste faktorerna. Därför är det viktigt att barn och unga tränar och rör på sig regelbundet under uppväxten. Forskning har visat att det särskilt för unga flickor är viktigt att börja med fysisk aktivitet före puberteten, eftersom det ger störst effekt på tillväxten av benmassa.

Regelbunden och omväxlande fysisk träning i barn- och ungdomsåren leder till att avsevärt minska risken för benskörhetsfrakturer längre fram i livet. Om individen sedan fortsätter träna i vuxen ålder bromsas nedbrytningen av skelettet och frakturrisken minskar ytterligare.

Samtidigt minskar träning även risken för t.ex. hjärt- och kärlsjukdom och andra sjukdomar. Forskningen uppmanar därför samhället att satsa på skolgymnastik och öka stödet till idrottsföreningar (Karlsson, Gärdsell, Lindén 2005, se även ett flertal vetenskapliga artiklar om Bunkefloprojektet).

Ett kommunekonomiskt räkneexempel

För att åskådliggöra de samhällsekonomiska och kommunekonomiska kostnader som uppstår på grund av benskörhetsfrakturer har vi gjort ett räkneexempel inspirerat från Borås kommun.

I Borås håller man på att kartlägga fallolyckor ur

jämställdhetssynpunkt. Man konstaterar att det sker cirka 200 fallolyckor årligen i kommunen, varav 75 procent gäller kvinnor och 25 procent gäller män. Varje fallolycka kostar minst 300 000 kronor, varav hälften utgör kostnader för sjukvården och hälften utgör kostnader för kommunen för rehabilitering.

Det finns fem gånger fler invånare i Göteborg än i Borås. Det skulle innebära att det sker omkring 1 000 fallolyckor per år i Göteborg. Med samma kostnad som i Borås – minst 300 000 kronor per benskörhetsfraktur – ger det en årlig kostnad på 300 miljoner kronor. Hälften, alltså 150 miljoner kronor, hamnar på kommunens bord. 112,5 miljoner kronor gäller kommunala kostnader för kvinnors rehabilitering och 37,5 miljoner kronor gäller mäns rehabilitering.

Skalar man upp detta till en tioårsperiod kommer fallolyckorna i Göteborgs stad att under denna period kosta 3 miljarder kronor. Hälften av kostnaderna hamnar på kommunen för rehabilitering, alltså 1,5 miljarder kronor. Utifrån att 75 procent av fallen handlar om kvinnor som skadar sig och 25 procent om män så kostar det kommunen 1,1 miljarder kronor för kvinnors rehabilitering och 375 miljoner för män.

Till detta kommer som sagt kostnader för sjukvården men även samhällsekonomiska kostnader för sjukpenning och produktionsbortfall. Vi vill återigen påpeka att detta bara är ett räkneexempel och att frågan behöver kartläggas noggrannare för att robusta siffror ska kunna tas fram. Men det är otvetydigt så att kommunen kommer att göra stora vinster om barn och unga, och framförallt flickor tränar regelbundet i unga år.

Resultat och avslutande diskussion

I denna rapport har vi kartlagt hur tre olika typer av bidrag fördelar sig på flickor och pojkar i bidragsberättigade idrottsföreningar i Göteborg. När vi summerar de tre bidragstyperna aktivitetsbidrag, lokalbidrag och investeringsbidrag, se tabell 4, kan vi konstatera att 37 procent av bidragen går till flickor och 63 procent går till pojkar. Totalt får pojkarna stöd för 15 miljoner kronor mer än flickorna.

För att flickorna skulle få en lika stor resurstilldelning som pojkarna skulle kommunen behöva lägga ytterligare 15 miljoner kronor när det gäller dessa tre bidragstyper. Budgeten skulle då behöva öka med 26 procent. Om pojkar skulle få samma stöd som flickorna skulle kommunen spara 15 miljoner kronor, dvs. 26 procent av dagens budget.

TABELL 4. Bidragsfördelning, miljoner kronor och %, flickor och pojkar inom idrottsföreningar 2010 (investeringsbidraget gäller 2009).

Bidragstyp	Mkr totalt	Till flickor	Till pojkar	Mer till pojkar	
Aktivitets-bidrag	14,0	5,3	8,6	3,2	23 %
Lokalbidrag	17,3	6,8	10,6	3,8	22 %
Investerings-bidrag	26,5	9,2	17,2	8,0	30 %
Totalt	57,8	21,4	36,4	15,0	26 %

I tabell 5 framgår fördelningen av flickor och pojkar i målgruppen, dvs. alla 7–26 åringar i Göteborg stad och vi kan konstatera att det finns lika många unga av vardera kön. Dock är fler pojkar medlemmar i en

idrottsförening (59 procent) jämfört med flickor (41 procent). Troligtvis är andelen aktiva något lägre då en del individer är medlemmar i flera föreningar.

TABELL 5. Målgrupp, medlemmar, bidrag, miljoner kronor, kronor och % för flickor och pojkar inom idrottsföreningar 2010.

	Totalt	Flickor	Pojkar	Flickors andel av pojkar
Samtliga i målgrupp 7-26 år	128 639	50 %	50 %	100 %
Antal medlemmar i bidragsberättigade idrottsföreningar	59 749	41 %	59 %	68 %
Tre föreningsbidrag*, miljoner kronor	57,8	37 %	63 %	59 %
Bidrag* kr per medlemskap	967	882	1025	86 %

*Aktivitetsbidrag och lokalbidrag för 2010, investeringsbidrag för 2009

Det kommunala stödet i form av de tre bidragstyperna ligger på 57,8 miljoner kronor, vilket motsvarar 449 kronor per invånare i åldersgruppen. I fördelningen av bidragen till föreningarna och dess medlemmar framkommer, som vi sett, att mer resurser går till pojkarna, 63 procent jämfört med flickorna, 37 procent. En beräkning per medlemskap ger att 1025 kronor går till pojkars medlemskap och 882 kronor till flickors medlemskap.

Det är också viktigt att komma ihåg att de statliga bidragen fördelas utifrån den bidragsfördelning som kommunen ger idrottsföreningar för barn och

unga. Får föreningen bidrag från kommunen kan den även räkna med bidrag från Riksidrottsförbundet.

En ytterligare aspekt som vi inte har kunnat analysera djupare är att kommunen investerar i, och driver idrottsanläggningar som traditionellt används av pojkar och män i betydligt högre utsträckning än i sådana som traditionellt används av flickor och kvinnor.

De senaste åren har kommunen satsat betydande resurser på att bygga fotbollsplaner så att de skall finnas tillgängliga i bostadsområdena väl spridd över staden. Det är alltså fotboll som erbjuds ”på en plan nära dig”. Fotboll är också den i särklass mest populära idrotten bland föreningsaktiva flickor och pojkar. 8,5 procent av flickorna i Göteborg mellan 7 och 26 år är medlemmar i en fotbollsförening och 19 procent av pojkarna.

Om kommunen skulle satsa motsvarande resurser på anläggningar anpassade för t.ex. gymnastik, den sport som ökat mest de senaste åren och som är särskilt populär bland flickor, skulle det förmodligen leda till att ännu fler utövar gymnastik.

I en undersökning som Gävle kommun nyligen genomfört bland 31 kommuner i Sverige utifrån Riksidrottsförbundets statistik, framgår att den könsmissiga snedfördelningen gällande medlemskap i idrottsföreningar samt aktivitetsgrad för flickor och pojkar är ett generellt mönster i landet. Gävle kommun har nu antagit ett nytt idrottspolitiskt program där jämställdhet mellan könen tydligt står i fokus.

Vi kan konstatera att flickor och pojkars preferenser för olika idrotts- och motionsformer skiljer sig åt, ibland mycket kraftigt. Detta åskådliggörs genom att flickor och pojkar är aktiva inom olika idrottsgrenar inom föreningslivet. Än mer tydligt blir det i de Fritidsvaneundersökningar som kommunen genomför bland barn och ungdomar. Efter att vi gjort en snabb-scanning av de största marknadsaktörerna inom motion och fysisk aktivitet i Göteborg framkommer att flickor och kvinnor utgör en majoritet av kunderna. Hos Friskis & Svettis och SATS utgörs kunderna upp till 26–30 år till 63–66 procent av flickor och unga kvinnor. Vad vi kan bedöma ligger kostnaden för träningskortet hos

marknadsaktörerna betydligt högre än kostnaden för medlemskap och övriga utgifter för ungdomar som är aktiva i en genomsnittlig föreningsidrott.

Om kommunen skulle satsa lika mycket resurser på flickors idrottsutövande som på pojkars, anpassat till flickors behov och preferenser, skulle förmodligen skillnader i både aktivitetsnivå och psykisk och fysisk ohälsa minska mellan könen såväl i nuläget som i ett livstidsperspektiv. Detta skulle bidra till stora samhällsekonomisk och kommunekonomiska vinster.

Ett exempel man kan lyfta fram är utvecklingen av benskörhet. Forskning har visat att om flickor tränar och motionerar regelbundet redan före puberteten och genom hela uppväxten så har det stor påverkan på deras uppbyggande av en stark benstomme. En stark benstomme leder till att risken för benskörhetsfrakturer minskar avsevärt längre fram i livet. Benskörhetsfrakturer är ett stort och ökande problem hos framförallt kvinnor, som leder till höga samhällsekonomiska kostnader inklusive kommunekonomiska kostnader i form av rehabilitering.

Hur kan vi röra oss mot jämställdhet inom idrotts och motionssektorn för barn och unga i Göteborgs stad?

Utredarna Osvaldo Salas och Ingrid Osika lyfter fram ett antal områden att undersöka vidare för att göra stadens bidrag till flickors och pojkars idrottande mer jämställt:

- ✦ Anpassa byggande och drift av kommunens idrottsanläggningar till både flickors och pojkars behov och preferenser på ett ekonomiskt likvärdigt sätt.
- ✦ Bredda utbudet av anläggningar och aktiviteter så att de motsvarar flickors och pojkars behov och preferenser på ett likvärdigt sätt.
- ✦ Fördela resurser mellan flickor och pojkar på ett likvärdigt sätt.
- ✦ Främja ett effektivt jämställdhetsarbete inom idrottsföreningarna så att flickor och pojkar kan idrotta på likvärdiga villkor.
- ✦ Ge kommunalt bidrag till träningskort hos privata aktörer för ungdomar upp till 26 år.

Referenser

- Behrenz, L. (2009), Ökar Kalmar FF den svenska välfärden? – Elitidrottens ekonomiska värde. Ekonomisk Debatt, 37(2), sid 37–47.
- Chapin, T. (2002), Identifying the real costs and benefits of sport facilities. Lincoln Institute of Land Policy.
- Fjertorp, J. (2011), Kommunal investeringsplanering med magkänsla – på bekostnad av legitimitet och transparens. Ekonomisk Debatt, 39(3), sid 21–27.
- Gävle kommun (2012) Hållbar idrott Gävle – idrottspolitiskt program.
- Gävle kommun (2013) Hållbar idrott Gävle – idrottspolitiskt program, Misiv.
- Karlsson, M. Gärdsell, P. Lindén, C (2005) Kan skolgymnastik minska antalet bensörhetsfrakturer? Medicinsk Access nr 4, 2004.
- Nordell, G. Fotbollen är rund och rättvis i Umeå <http://www.umea.se/download/18.3c4e423c12325baf73980001494/Fotbollen+%C3%A4r+rund+och+r%C3%A4ttvis.pdf>
- SCB (2012) Levnadsförhållanden, Rapport 125, Barns upplevelse av skolan.
- Sveriges Kommun och Landsting (2010), Kommunernas och elitidrottens arenor. SKL.
- Sveriges Kommun och Landsting (2010), Kultur och fritid i Botkyrka. SKL.
- Sveriges Kommun och Landsting (2011), Kunskapsöversikt. Nutida samhällsrelaterad idrottsforskning i Sverige och några jämförbara länder. SKL.
- Västra Götalandsregionen (2011) Resultat från Folkhälsoenkäten, Hälsa på lika villkor i Västra Götaland, VGR.
- Åström, G. (2011), Utvärdering av Riksidrottsförbundets jämställdhetsarbete mellan åren 2005–2010. FoU-rapport 2011:1. Riksidrottsförbundet.

BILAGA

Tabeller

TABELL 6. Procentuell fördelning av bidragsberättigade medlemmar i de 13 största idrotterna år 2010.

Idrott	Antal pojkar	Andel pojkar	Antal flickor	Andel flickor
Fotboll	11 973	68,6	5 491	31,4
Handboll	2 141	50,0	2 148	50,0
Gymnastik	600	17,9	2 754	82,1
Ridsport	198	6,6	2 816	93,4
Tennis	1 771	59,0	1 231	41,0
Budo	2 049	72,4	778	27,6
Innebandy	1 995	71,4	800	28,7
Friidrott	934	59,0	648	41,0
Ishockey	1 325	93,0	101	7,0
Basketboll	654	46,7	748	53,3
Boxning	1 018	77,5	297	22,5
Golf	964	74,7	327	25,3
Badminton	787	63,0	461	37,0

TABELL 7. De tio största bidragsberättigade idrotterna bland pojkar, 2010.

Idrott	Antal pojkar som är medlemmar	Procentuell andel av pojkar i alla 58 föreningar
Fotboll	11 973	35,2
Handboll	2 141	6,3
Budo	2 049	6,0
Innebandy	1 995	5,9
Tennis	1 771	5,2
Ishockey	1 325	3,9
Boxning	1 018	3,0
Golf	964	2,8
Friidrott	934	2,8
Taekwondo	810	2,4
Totalt 10 största	24 980	73,5
48 övriga	9 022	26,5
Totalt	34 002	100,0

TABELL 8. De tio största bidragsberättigade idrotterna bland flickor, 2010.

Idrott	Antal flickor som är medlemmar	Procentuell andel av flickor i alla 58 föreningar
Fotboll	5 491	23,1
Ridsport	2 816	11,8
Gymnastik	2 754	11,6
Handboll	2 148	9,0
Tennis	1 231	5,2
Innebandy	800	3,4
Budo	778	3,3
Basketboll	748	3,1
Friidrott	648	2,7
Badminton	461	1,9
Totalt 10 största	17 875	75,1
48 övriga	5 934	24,9
Totalt	23 809	100,0

TABELL 9. Beviljade lokalbidrag under 2010 (kronor).

	Totalt beviljade	Belopp som tillfaller pojkar	Belopp som tillfaller flickor
Amerikansk fotboll	28 234	28 234	0
Badminton	752 305	473 952	278 353
Bandy	177 396	164 978	12 418
Bangolf	161 140	93 461	67 679
Basketboll	333 332	156 666	176 666
Bergsklättring	28 600	16 302	12 298
Bordtennis	498 523	368 907	129 616
Bowling	192 185	121 077	71 108
Boxning	240 359	185 076	55 283
Brottning	363 064	272 298	90 766
Budo	623 090	448 625	174 465
Bågskytte	39 903	24 341	15 562
Curling	9 535	6 007	3 528
Cykel	18 850	16 777	2 073
Dans	38 938	15 965	22 973
Fotboll	4 929 159	3 401 120	1 528 039
Fäktning	108 780	87 024	21 756
Golf	410 010	307 508	102 503
Gymnastik	606 604	109 189	497 415
Handboll	1 415 478	707 739	707 739
Handikappidrott	82 605	41 303	41 303
Innebandy	1 594 350	1 131 989	462 361
Ishockey	406 920	378 436	28 484
Judo	497 066	328 064	169 002

Kanot	73 715	39 069	34 646
Karate	195 090	132 661	62 429
Konståkning	66 307	4 641	61 666
Landhockey	23 741	11 158	12 583
Motorsport	37 245	29 051	8 194
Ridsport	1 094 753	76 633	1 018 120
Rodd	24 720	14 832	9 888
Rugby	29 048	24 400	4 648
Segling	162 372	94 176	68 196
Simning	220 432	94 786	125 646
Skridsko	122 025	111 043	10 982
Skytte	31 720	23 473	8 247
Sportdykning	19 170	12 077	7 093
Sportfiske	12 625	10 858	1 768
Squash	61 830	45 754	16 076
Taekwondo	378 367	264 857	113 510
Tennis	961 185	567 099	394 086
Tyngdlyftning	28 330	23 797	4 533
Varpa	6 500	4 225	2 275
Volleyboll	250 682	87 739	162 943
Totalt	17 356 283	10 557 363	6 798 920

Anm: de fetare siffrorna visar de idrotter där den procentuella fördelningen för flickor är tydligt högre än för pojkar.

TABELL 10. Investeringsbidrag till idrottsföreningar under 2009 i kronor.

		Pojkar	Flickor
Fotboll	23 639 000	16 310 910	7 328 090
Ridsport	1 240 200	86 800	1 153 200
Handboll	800 000	400 000	400 000
Orientering	175 000	101 500	73 500
Badminton	120 000	75 600	44 400
Judo	110 000	72 600	37 400
Segling	120 000	69 600	50 400
Innebandy	50 000	35 500	14 500
Rodd	50 000	30 000	20 000
Gymnastik	120 000	21 600	98 400
Handikappidrott	35 000	17 500	17 500
Totalt	26 459 000	17 221 810	9 237 390

Anm: de fetare siffrorna visar de idrotter där den procentuella fördelningen för flickor är högre än för pojkar.

Idrottsstöd till flickor och pojkar

Jämställdhet som Smart ekonomi i Göteborg

Jämställdhet mellan kvinnor och män är ett mål som inte behöver ha med pengar att göra. Men hur pengar används påverkar förutsättningarna för jämställdhet. I SKL:s projekt Smart ekonomi kopplas pengar och jämställdhet samman genom att deltagande kommuner söker kommunala vinster av jämställdhetsintegrering.

I den här rapporten undersöker Göteborgs stad hur stödet till idrott fördelas mellan flickor och pojkar och vilka potentiella hälsoeffekter det kan få.